

šolskiga prijatla in iskreniga Slovenca, kteriga pravo ime bodo bravci Novic po njegovi mili besedi in rodoljubim djanji kmalo vganili, smo zgorej imenovana 2 iztisa Novic visoko častenima vodjama Ljubljanskih in Celjskih nemških šol gospodu J. Šlakarju in gospodu M. Vodušekcu izročili, ktera sta ju z velikim veseljem sprejela in se verlimu gospodu domorodcu za te darila očitno zahvalita, spoznavši, de bo tako zernje lep sad rodilo. Iz Ljubljanskih šolskih pripravnikov (Präparanden) je gosp. Jožef Pfeifer tega častniga darila vreden spoznan; iz Celjskih pa gosp. Anton Siuka. — Vredništvo Novic sklene te verstice s serčno zahvalo do gosp. Radislava in z oznanilam, de je njegovo „gorušično zernice“ že nekaj žlahtniga sadu obrodilo, zakaj po svetu gosp. profesorja L. Martinaka je začela c. k. kmetijska družba peti, šesti, sedmi in osmi šoli v Ljubljani po troje iztise Novic brez plačila darovati, ktere dobivajo po razsodbi gospodov profesorjev pridni pa manj premožni učenci imenovanih šol, ki imajo veliko veselje s slovenšino, tode s to zavezo, de jih morajo svojim tovaršam posojeveti, ki jih brati želé.

Očitna zahvala.

Za vstanovljenje Kamnogoriške šole sta v denarjih lastnik Radolske grajšine, visokorodni gosp. grof Thurn-Valzasina in pa visokočastitljivi Ljubljanski infulirani stolni prošt, gosp. Dr. Luka Burger, veliko pripomogla; gosp. grof so ji podarili 100 gold., gosp. prošt pa 70 gold. Taki ljudomili darovi zaslužijo očitno razglasenje v Novicah, ktere se z gorečo ljubeznijo poganjajo za osnovo ljudskih šol po Slovenskim in vedno z velikim veseljem šolske dobrotnike na znanje dajajo. Taka rodoljuba dobrotnika sta se tudi imenovana dva gospoda skazala; zatorej le dolžnost hvaležnosti spolnim, če nju milodare razglasim. Čast in hvala, komur hvala gré!

Jernej Uršič, fajmošter v Kamni Gorici.

Proglas zastran noviga slovenskiga slovnika in slovnice.

(Na dalje.)

Oj Slovenci! dragi rojaki moji! dobro si zapomnite, kar slavno vredništvo teh listov pri prvi zvezdi v Novicah stran 3. za létoš hoče: „da bi Novice najmer Slovenski časopis bile, ako bi se jim od vséh krajev Slovenstva dopisávalo“, združite se eden drugemu k pomoči v kmetovanju, besedovanju in v pisanju; sprejemljite vse, kar je Slovenskega, če si ravno ni iz vašega kraja, radi; vsej je le vaše, ko je slovensko in vaš zaklád le množi.

Slovenci! ne pustite iz misli, niti v nemar, da se vaša prava in lastna beséda v šestih zemljah med raznimi sosedi: na Ogerskem, Štajerskem, Hervatskem, Krajskem, Vlaškem in Koroškem govori — da vi posvečeno besédo govorite, v kateri se je vašemu velikemu rojaku Kopitarju naiti zdélo prestaro Slovanščino. Premislite! kakó práv in lepo vam je gosp. Majer v svojih slovenskih besédah (Novice 1845 str. 171) dopovedal, „da ga brez narečja ni živega jezika, ako je le nekoličkaj razprostranjen.“ Tude naše Slovensko narečje imá več podnarečij, iz kterih vseh se mora brez ednostranosti in pristranosti vse, kar je za slovník in slovnico, skerbno zbrati, po terdnih vodilih zvestó pretresti, skaz in divjadi čisto utrebiti, in le, kar in kolikor je dobro jedro, bratovski združiti, če si hočemo čist, popoln, naroden slovenski jezik, ki bi se vsem podnarečjem ednáko prilégál, izobraziti. Semkaj segajo pametne besede iz „Zore Dalmatinske“ 1844. stran

367, in pa „Danice Horvatske“ 1846. stran 8. „Če hočemo dobro slovenski govoriti, *) moramo skerbno paziti, da je beséda živa Slovenska, ne pak, gdej domuje“ (Novice 1845 stran 131, *Grahek*) — „kér slovenske lépe beséde, ktere so občinstvu še neznane, v zabitih kotih tu in tam med ljudstvom tečijo (Novice 1846 str. 11. *Delimaric*).“

Ljubeznivi rojaki moji! iz vsega tega uvidite dolžnosti in težáve slovníkarja in slovníčarja, vémdar vam vesel povém, da tako preiskávanje, pretresanje in druženje iz narečja in iz podnarečij še tude nigdar ni bilo tako lahko, kakor zasihčas, kér si od ljubezni do materinščine užgani domorodci počredama teknavci, eden drugemu pomočne roke molé — in pak tako potrebno, kér se je v edno ali v drugo podnarečje, dokler domorodnost tako dolgo léna spaše (je spála), posebno iz Nemščine, nekaj iz Vlaščine, Madjarščine in Latinščine (za Hervatsko) spak, ktere se k sreči nesplošne, lahko opaziti in odpraviti dajo, v naš slovník in slovnico priteplo, in kér se knjige za ves narod tiskati morajo, ne pak samo za edno mésto, za edno derželo.

(Konec sledi.)

Iz Železnikov.

Gospod Jakob Globočnik, fužinar v Železnikih, da naznanje očitno zahvalo do Teržaške asekurancije (Azienda assicuratrice), ktera mu je po svojimu velkemu opravniku v Ljubljani gospodu J. Karingarju 5 dni po ognji 1250 gold. povernila za tiste reči, ktere je on imel pri ti družbi zavarvane in ki so mu pri poslednjim ognju pogorele.

Urno, kaj je noviga?

(Tergovina v Siski.) V Zagrebških novicah smo brali, de pripeljejo skozi leto v Sisko na terg iz raznih krajev neizrečeno veliko blagá, namreč: okoli 200000 vaganov žita; 300000 vaganov ogeršice; 80 do 100000 centov tabaka, 10000 centov svinske masti, 40 do 60000 centov cunj, 15 do 20000 centov ovčje volne, 2000 vedrov slavonskiga sljivovca, 10000 centov lugaste soli, 8 do 10000 dog za sode iz Turškiga in Slavonije.

(Goriška družba zoper mučenje žival) je imela 26. pretečeniga mesca prvi velki zbor.

Besednica.

S šterimi čerkami se piše kmetiško orodje; s tremi žival; z dvema del voza, z eno pa medmèt. D.

Znajdba vganjke v poprejšnjim listu je:

Pro s ó.

Današnjimu listu je 5. doklada perdjana.

*) Pisati; — teliko jaz terjám.

Pisavec.

Žitni kup.	V Ljubljani		V Krajnju	
	7. Sušca.		2. Sušca.	
	gold.	kr.	gold.	kr.
1 mernik Pšenice domače...	2	3	2	—
1 » » banaške...	2	13	2	15
1 » Turšice.....	1	18	1	18
1 » Sorsice.....	—	—	1	43
1 » Reži	1	36	1	42
1 » Ječmena	1	7	1	22
1 » Prosa	1	11	1	15
1 » Ajde	1	5	1	6
1 » Ovsa	—	51	—	54

Vrednik *Dr. Janex Bleiweis.* — Natiskar in založnik *Jožef Blaznik* v Ljubljani.

DOKLADA 5,

h 10. listu krajskih kmetijskih in rokodelskih Novic. 1846.

Kdor želi, kako oznanilo v *Doklado* natisniti in Novicam perdjati, plača za vsako verstico z navadnimi srednjimi čerkami 3 kr., če oznanilo le enkrat natisniti da; dvakrat 4 kr. in trikrat pa 5 kr.

(12.)

Pri bukvotifkarju *J. Blasniku* v *Ljubljani*, je na svetlo prišel in je na prodaj:

Drugi popravljen, in pomnožen natis

KRAJNSKIGA VERTNARJA,

ali

poduzhenje,

v kratkim veliko fadnih dreves sarediti, jih s zepljenjem poslahtiti, in lepe verte k velikemu pridu safaditi. Na svetlobo dala z. k. kmetijska drushba na Krajskim.

Spisal

Franz Pirz,

fajmofter per f. Jerneji v Pezrah, in tovarh z. k. krajske kmetijske drushbe, sdaj misijonar v Ameriki. Velja po stari zeni 24 krajzarjev.

(13.)

Oznanilo

(1)

obraza krajske dežele in slovenskiga imenika vsih krajev na Krajskim, na svetlo daniga od *H. Freyerja*.

Ta novi obraz (karta) krajske dežele, kteriga častljivi časopisi, kakor: „Ausland“ v 119. listu leta 1842, „Carinthia“ v 22. listu leta 1843 in pa popis Ljubljanske obertniske razstave (Bericht über sämtliche Erzeugnisse u. s. w. herausgegeben von der Direktion des inneröst. Industrie-Vereins Gratz 1845) práv zlo hvalijo, bo kmalo dokončan, ker je zadnji četertin že v natisu.

De bi se pa iz veliciga števila krajev, ki so na tem obrazu zaznamvani, vsak tudi nar manjši kraj lahko našel, kje de stoji, je bilo potreba abecedni imenik (kazalo) vsih krajev krajske dežele napraviti, ki je ravno zdej za natis pripravljen, in ki bo kmalo iz tiskarnice gosp. *J. Blasnika* na svetlo prišel.

Ta imenik bo imena vsih krajev na Krajskim v nemškem in krajskim jeziku obsegel in kazal: v kteri tehantii in v kteri fari ta ali uni kraj leži; pa tudi na znanje dal, kakó deleč vsaka vas od fare stoji, in kteri kresii, komisii, kterimu velikimu ali malimu komunu je pridružena.

Prepričan, de bo to kazalo ne samo tistim, ki so se na imenovan obraz naročili, ampak vsakimu Slovencu, kterimu je znanje domačih imen mar, práv po volji, zato povabim vse prijatle cele drage slovenšine na zaarano naročilo imenovaniga kazala, kteriga cena je le 45 kr. srebra.

Zaara se v tiskarnici gosp. *J. Blasnika*, v bukvarnici žl. gosp. *Klajnmajerja*, kakor tudi pri meni v hiši Ljubljanskih šol.

V Ljubljani 6. Sušca 1846.

Henrik Freyer,
varh kr. muzeuma.

(14.)

(1)

Prostovoljna prodaja zemljiša (grunta).

V lepim in rodovitnim kraju blizo sv. Lorenca na Dolenskim je veliko zemljiše na prodaj, ktero bo po dobri ceni, in z veliko koristjo prodano.

Imenovano zemljiše méri: 9 oralov in 1103 sežnjev njiv; 2 oralu in 119 sežnjev travnikov; 1501 sežnjev pašnikov; 15 oralov in 418 sežnjev gojzda in 1 oral in 6 sežnjev pa taci travnikov, ki so s sadjem zasajeni.

Kdor to zemljiše kupiti želi, naj se v Mokronški grajšini zanj oglasi.

Mokronog 7. dan Sušca 1846.

(8.)

Oznanilo.

(2)

Barvarstvo (Färberei) bo prodano ali pa v vžitek dano.

Na meji Loške komisije blizo Sorice na Tominskem, v veliki in zlo obiskani vasi v Podberdi Nr. 18, bo barvarstvo s vso perpravo, to je s 5 velikimi barvarskimi kotli, kadmi, likavnizo (mongo) in tiskavnico (prešo), z modli nove in stare

šege i. t. d., prodano ali pa v vžitek (štant) dano, s hišo vred; hiša je zidana in v dobrih stanju, poleg tekoče vode.

V Podberdi 20. Prosenca 1846.

Janez Presel,
barvar.

(10.) **Vložnice** (2)
(Parquetbodentafeln) za gospô-
ske stanice

izdeljuje in prodaja *Jožef Mav*, mizarški mojster in lastnik furnirske žage v *Mlinšah* pri Moravčim, v Zaloški komisii Ljubljanske kresije, iz suhiga orehoviga, javoroviga, češnjeviga in mnogih drugih lesa. Prav lično so izdelane, razne velikosti, terdnega jedra, in nizke cene. Kér v takim kraju stanujem, kjer je dovolj lepiga lesa, s katerim sem se že davnej obilno založil, mi bo vsak verjel, da sem v stanu, nar lepši in terdniji blagó izdelovati, kteriga sem že veliko v Terstu in druge mesta spečal.

De se bo pa vsakdo, ki imenovanih vložnic potrebuje, ložeje od resnice mojih besedi prepričal, sim jih unidan nekaj v pisarnico c. k. kmetijske in rokodelske družbe v Ljubljano za poskušnjo poslal, kjer so v Salendrovih ulicah v hiši št. 195 v drugem nadstropju na ogled postavljene.

(9.) (2)

Pri J. Lerherji, bukvarji v Ljubljani, na velikem tergu, je na prodaj:

Premišljevanje terpljenja in smerti Gospoda in Odrešenika našiga Jezusa Kristusa. Spisal F. Veriti. Velja terdó vezano 24 kr. v usnjatim herbtu pa 34 kr.

(4.) (3)

**Na pol ponižana cena
BUKEV ZA KMETA,**

kakó se ima per kupovanju, plemenjenju, reji in opravljanju konj sploh obnašati, da bi jih bolezin obvaroval in v njih unanjih in notranjih boleznih sam sebi svetoval in pomagal.

I. Del.

S podobšino za spoznanje starosti iz zob.

Na svitlobo dal

Dr. Janez Bleiweis.

Cena 15 krajcarjev.

C. k. kmetijska družba želi, da bi imenovane koristne bukve prav zlo med kmete prišle, zatoorej je, v vedni skerbi za prid slovenskih kmetov, sama njih prodajo na-se vzela in ceno ponižala. Bukvarji so jih popred po 30 krajcarjev prodajali,

zdaj se pa dobijo za 15 krajcarjev v pisarnici kmetijske družbe ali pa v tiskarnici gosp. *Jožefa Blaznika* na Bregu.

Imenovane bukve so scer posebno za opravljanje konj pisane, tode tukej dani poduki veljajo večidel tudi za govejo živino, ovce, prešiče i. t. d. Posebno razložen je poduk, ki je kmetam toliko potreben: od pomoči pri porodih, lahkih in težkih, v kterim je govorjenje ne samo od konj, ampak od domače živine sploh. — Tisti pa, ki se hočejo v spoznanju konjske starosti na tanjko podučiti, da ne bojo pri kupovanju goljufani, ga ne najdejo boljšiga podučjenja, kakor je v prvem razdelku dan in v pridjani podobšini razjasnjen. Naj bojo te bukvice vsim kmetam priporočene.

Odborstvo c. k. krajske kmetijske družbe.

(11.) **Na prodaj:** (2)

„Povesti s podobami zoper mučenje žival“

so na svitlo prišle tudi v nemškem jeziku pod naslovom: „Kurze Erzählungen mit Bildern für die Jugend, Eltern und Lehrer“ in so na prodaj pri gosp. *zl. Kleinmajerji* v Ljubljani, pri gosp. *Leonu* v Celovcu, pri gosp. *Lajrerji* v Marburgu, in gosp. *Gajgerji* v Celji po 4 krajc. — Z veseljem oznamimo, da je slovenskih bukvic že veliko prodanih; gotovo pa tudi je, da duhovni gospodje, ki mladosti podobke (pildke) delijo, ji ne morejo lepšiga in prijetnišiga darila dati, kakor so imenovane povesti s podobami.

(5.) **Oglas.** (3)

Kratke povesti s podobami

za mladost, starše in učenike, poslovenjene iz nemških bukvic Monakovskega društva zoper mučenje žival, in na svitlo dane od Goriškega društva,

ki so bile 51. listu lanijskih Novic pridjane, so naprodaj v tiskarnici gosp. *Jožefa Blaznika* v Ljubljani, pri gosp. *Leonu* v Celovcu, gosp. *Geigerji* v Celji in gosp. *Lejrerji* v Marburgu, po 4 krajcarje.

Starši, učeniki, duhovni gospodje, šolski ogledi i. t. d. ne morejo mladosti bolj koristnih bukvic v roke podati, kakor so imenovane povesti z 23 lepimi podobami. Cena je majhna, — z dvema goldinarjema se obdaruje 30 otrok, ki jih bodo z neizrečenim veseljem prebirali in si v svoje serca ljudomilost vtisnili, ki jim je — toliko potrebna! Bog daj, da bi nobene šole po Slovenskim ne bilo, kjer bi ne bile te zlate bukvice znane.